

УДК 378.147

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282838>

Оксана Самойленко, доктор педагогічних наук, доцент кафедри психології
Дніпровського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом
Олексій Міршук, кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін гуманітарного факультету
Національної академії Національної гвардії України
Юлія Силенко, асистент кафедри педагогіки педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОСТОРУ ЗВО

Визначено наукові підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця, методологічну основу сучасного відкритого освітньо-наукового простору ЗВО. Авторами ґрунтовно окреслено компетентнісний підхід, його функції та основні напрями реалізації у ЗВО. Актуальності набуває конструювання моделі професійної компетентності майбутнього фахівця (контекстно-компетентнісної). Наголошено, що в умовах змішаного навчання актуалізуються індивідуальні та групові консультації (тьюторіали) між тьютором (викладачем) та тьюторантом (студентом) за умов тьюторського супроводу, що базується на принципах партнерства та суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Ключові слова: *неперервна освіта протягом життя; компетентнісний підхід; професійна компетентність майбутнього фахівця; контекстно-компетентнісна модель підготовки; квазіпрофесійне моделювання; змішане навчання в освітньо-науковому середовищі ЗВО; тьюторський супровід у ЗВО; суб'єкт-суб'єктна взаємодія між тьютором та тьюторантом.*

Літ. 15.

Oksana Samoilenko, Doctor of Sciences (Pedagogy),
Associate Professor of the Psychology Department,
Dnipro Institute of the Interregional Academy of Personnel Management
Oleksii Mirshuk, Ph.D. (Pedagogy), Associated Professor,
Head of the Social Sciences and Humanities Department,
The National Academy of the National Guard of Ukraine
Yuliia Sylenko, Assistant of the Pedagogy Department,
of the Faculty of Pedagogy
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University

PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING OF A SPECIALIST IN THE CONTEXT OF MODERN REALITIES OF THE OPEN EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC SPACE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

In the article, the authors reveal the essence of professional and pedagogical training of specialists through the prism of modern realities of the open educational and scientific space of higher education institutions. It was determined that the scientific approaches to the professional and pedagogical training of the future specialist are noospheric, civilizational, historical-pedagogical, fundamental, paradigmatic, and integrative. Generalized scientific approaches made it possible to identify the methodological basis of the modern open educational and scientific space of higher education institutions, which includes such interdependent approaches as competence-oriented, person-oriented and system-hunting. The authors have thoroughly defined the competence approach, its directions of implementation and functions. The construction of a model of professional competence of the future specialist (context-competent) is gaining relevance, which determines the synthesis of conditions – interdisciplinary integration, organization of mixed learning and quasi-professional activities. It is emphasized that in the context of modern realities in the conditions of mixed learning, individual and group consultations (sessions) between a tutor (teacher) and a tutor (student) are actualized. It was determined that the pedagogical interaction between a tutor and a student is tutoring support, which is aimed at building and implementing an individual educational trajectory in order to ensure all its potential opportunities, accordingly and taking into account individual characteristics, motives and needs. Tutor support at the Higher Education Institution is based on the principles of partnership and subject-subject interaction. Instead, the subjectivity of the student will determine the transition of education to the principle of student-centeredness. The considered aspects of the study made it possible to substantiate the pedagogical conditions for the formation of the professional competence of the future specialist within the framework of professional and pedagogical training at the university.

Keywords: *lifelong education; competence approach; professional competence of the future specialist; context-competence training model; quasi-professional modeling; blended learning in the educational and scientific environment of higher education institutions; tutor support at higher education institutions; subject-subject interaction between a tutor and a student.*

Постановка проблеми. В умовах модернізації системи вищої освіти в Україні та у зв'язку із суперечливим розвитком світової освітньої мережі спостерігається загострення спільних для освітнього співтовариства проблем підготовки майбутніх фахівців, що зумовлені трансформацією змісту мети й цілей освіти, змінами пріоритетів в освітніх процесах, актуалізацією неперервної самоосвіти та саморозвитку особистості майбутнього фахівця. Натомість сучасні реалії вимушених змін у формах навчання, з якими стикнулися заклади вищої освіти, вимагають перегляду змісту професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця, де враховуватиметься контекстно-компетентнісне спрямування професійної діяльності за умов євроінтеграційних процесів. При цьому професійна освіта передбачатиме організацію такого відкритого освітньо-наукового простору у ЗВО, у якому здійснюватиметься впровадження у практику сучасних методологічних підходів, інноваційно-інтерактивних моделей та технологій навчання, уможливиться створення індивідуальної освітньої траєкторії розвитку майбутнього фахівця.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Філософські концептуальні основи проблематики професійно-педагогічної підготовки фахівця обґрунтовані у працях В. Андрущенка, І. Зязюна, В. Кременя, П. Сауха та ін.; психологічні аспекти професійної підготовки – у дослідженнях І. Беха, В. Семиченко, А. Брушлинського та ін. Окремі проблеми становлення та розвитку особистості майбутнього фахівця у процесі професійно-педагогічної підготовки висвітлюються у напрацюваннях Г. Балла, І. Беха та ін. Питанням розвитку особистості майбутнього фахівця в умовах неперервності освіти, а також при інноваційних принципах та підходах до освіти присвячені студії С. Гончаренка, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєвої, О. Сухомлинської та ін. Однак, незважаючи на вагомий кількість праць, що присвячені професійно-педагогічній підготовці майбутнього фахівця, актуалізовується перегляд сутності концепційних основ за сучасних умов воєнного стану в Україні й їх практичне впровадження у ЗВО.

Метою дослідження є розкриття особливостей та концепційних основ професійно-педагогічної підготовки фахівця у контексті сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Парадигмальні тенденції розвитку освіти у контексті євроінтеграційних процесів в Україні зумовили перегляд вимог сучасного ринку праці на підготовку, що обумовлює майбутню кваліфікацію та компетентність фахівця, його саморозвиток, самовдосконалення і самореалізацію. Відтак, актуальності набуває неперервна освіта протягом життя, що становить концептуальну аксіологічну основу освітнього процесу у ЗВО, спрямовує орієнтацію на освіту з впе-

редженням, відкритість освітньо-наукового процесу, засвоєння суб'єктами навчання прогресивно-контекстних способів мислення та діяльності, розвиток особистісно-професійних якостей і здатності до постійної роботи над собою.

Освіта протягом життя реалізовується зокрема і у професійній освіті, що розуміється С. Гончаренком як підготовка у закладах вищої освіти фахівців відповідно до різних рівнів кваліфікації для виконання трудової діяльності в одній із галузей [11]. Академік зазначає, що зміст професійної освіти включає в себе поглиблене вивчення наукових основ та технологій праці, зокрема, відбувається прищеплення здобувачам освіти спеціально-фахових практичних умінь та навичок, здійснюється формування їх психолого-моральних якостей особистості як майбутніх фахівців [11].

Ми розуміємо, що професійна освіта є сукупністю знань, умінь та навичок, оволодіння якими надає змогу працювати фахівцем відповідно до здобутої кваліфікації у певній галузі.

Аналіз парадигмальних тенденцій розвитку професійної освіти через призму євроінтеграційного процесу уможливує розгляд двох протилежних тенденцій – універсалізації та науково-технічної спеціалізації. Виникає проблема “оновлення знань”, що зумовлено тенденцією зниження рівня професійної компетентності фахівця, відповідно обумовлює постійну підтримку цього рівня [6]. А отже, набуває актуальності сучасна освітня інтегративна парадигма, що зумовлює інтегрування теоретико-практичних основ різних напрямів та парадигм.

Так, В. Биков вбачає у парадигмі зумовленість тенденціям загального інтеграційного та глобалізаційного процесу розвитку сучасного освіти [11]. Основними компонентами інтеграційного процесу розвитку автор визначає: освітньо-професійні стандарти; зміст рівнорівневої дошкільної, загальної, професійної освіти; належне навчально-методичне забезпечення; засоби, методи та технології освіти; методи, засоби, принципи оцінювання та моніторингу освітніх досягнень і професійних компетентностей [11].

Сучасними науковими підходами до професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця, що розуміється нами як формування цілісного наукового світогляду на основі засвоєних теоретико-методологічних засад та фундаментальних цінностей, знань, переконань, є ноосферний підхід, що передбачає урахування еволюційних чинників, які створюють ефект взаємного потенціювання (А. Самодрін) [11]. При цьому ми розуміємо, що педагогічний процес, що актуалізовується ноосферою, є особливим ментально-духовним станом особистості у поєднанні зі взаємозв'язком суспільства та природи. Для ноосфери характерна взаємопотенціювальна співдія природи й особистості.

Цивілізаційний підхід має на меті оптимально-ефективний вплив на формування особистості суб'єктів освітнього процесу, де педагогічна дійсність виступає загальним чинником та детермінантом розвитку людської цивілізації (О. Дубасенюк) [11]. Ми розуміємо, що окреслений підхід зумовлює становлення педагогічної професії та професійно-особистісного розвитку фахівця, що зумовлює формування наукової якості знань і стилю мислення студентів.

Історико-педагогічний підхід дає змогу аналізувати педагогічні проблеми у контексті генези, взаємозв'язку із сучасним станом та тенденціями розвитку (В. Чичук) [11]. На історико-педагогічній думці відбувається модернізація теоретико-методологічних засад педагогічної думки загалом. Цей підхід допомагає ученим здійснювати аналіз методологічних і теоретико-ідеологічних позицій історико-педагогічного знання, що зумовлюють розуміння закономірностей вивчення історії педагогіки при підготовці фахівців, логічно вибудовувати методологічні погляди і правила, інтерпретувати педагогічні факти і явища, періодизації та конкретне вживання понять у контексті певного історичного періоду.

Ще одним підходом до професійно-педагогічної підготовки є фундаменталізація, що зумовлює орієнтацію освітнього процесу підготовки на фундаментальні цінності, знання й універсальні способи діяльності (С. Гончаренко) [11]. Саме цей підхід є основою переходу освіти “на все життя” до концепції “освіти упродовж усього життя” на основі розвитку інваріативності, методологічно-важливих знань, сутностей, глибинних зв'язків, що зумовлюють онтологічну та гносеологічну єдність методології і пізнавальної діяльності. Фундаменталізація “зумовлює забезпечення творчої самореалізації та інтелектуального зростання особистості студента, здійснює розвиток наукового стилю мислення на основі подолання адаптаційних бар'єрів у разі зміни професійних функцій” [11].

Натомість парадигмальний підхід до професійно-педагогічної підготовки застосовується як діяльнісно-мислительний зразок, що засвідчує його приналежність до явища, об'єкта, процесу до певної онтологічної або гносеологічної моделі [5]. В. Кремень, І. Бех, В. Желанова та ін. розглядають наукову парадигму як таку систему теоретико-методологічних передумов, на підставі якої здійснюється дослідницька практика учених у певній галузі знань [8]. Доцільно зазначити, що у педагогіці застосовуються різні поняття: “педагогічна парадигма” (І. Корнетов); “освітня парадигма” (П. Денисенко, С. Пінчук та І. Колеснікова); “парадигма освітнього виховного процесу” (Н. Лавриченко) [11].

Ще одним підходом до професійно-педагогічної підготовки є інтегративний, що уможливує реалі-

зацію принципу інтегральності знань [8]. При цьому інтеграція (педагогічна) розуміється як умовність диференціації природничого та гуманітарного знання на окремі освітні галузі, що надають суб'єктам цілісних уявлень про картину світу.

Отже, узагальнені наукові підходи до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців дають нам підставу виділити методологічну основу сучасного відкритого освітньо-наукового простору ЗВО, що складають компетентнісний, особистісно зорієнтований та системно-мислительний підходи [9]. На наш погляд, ці підходи взаємодоповнюються.

Проте ми ґрунтовно зупинимось саме на компетентнісному підході, що передбачає чітке планування процесу освіти на конкретно-визначений результат у вигляді цілісної моделі. Основними напрямками його реалізації у межах відкритого освітньо-наукового середовища ЗВО в сучасних умовах є: 1) чітка спрямованість на гуманізацію освітнього процесу, що зумовлює забезпечення особистісно-персоналізованого характеру професійної підготовки з інтеграцією на саморозвиток і самореалізацію студента; 2) забезпечення інтегративності та міждисциплінарності у блоках освітніх компонентів (загальнонаукового та спеціально-фахового) професійної підготовки, їх кореляцію із соціально-професійною діяльністю у практичному вимірі; 3) забезпечення змістово-технологічної наступності у єдності з педагогічними вимогами та засобами, що спрямовані на розвиток у майбутніх фахівців креативно-творчого, продуктивно-активного стилю мислення та діяльності, розвиток особистісно-професійного потенціалу, що визначатиме, як наслідок, – сутність компетентностей.

Відповідно компетентнісний підхід у ЗВО дає змогу затвердити відповідність таким функціям, як операціоналізація системи знань та умінь готовності фахівця (визначатимуть його компетентність і гарантуватимуть результативність професійно-особистісних завдань); діяльно-технологічну функцію, що передбачає моделювання і конструювання змісту навчання на основі контекстно-діяльнісного типу з уможливленням упровадження інноваційно-інтерактивних методів навчання; виховну функцію, що зумовлюватиме формування у студентів управлінсько-організаційного досвіду, професійно-особистісної комунікації; діагностувальна функція уможливить здійснення діагностики досягнутих рівнів сформованості компетентностей (О. Пометун) [9].

Відповідно проаналізовані аспекти дають нам підставу охарактеризувати мету освітнього процесу у відкритому освітньо-науковому просторі ЗВО в сучасних умовах, що зумовлює сформованість професійної компетентності у майбутнього фахівця як такого інтегративного та динамічного утворення

особистості, що ієрархічно вміщає у собі функціонально-структурні ресурси особистісного аспекту. Вони проявлятимуться у когнітивно-діяльнісному, мотиваційно-емоційному та ціннісно-рефлексивному компонентах. Вбачається, що професійна компетентність майбутнього фахівця міститиме такі структурні компоненти, як знання, уміння та навички, що будуть інструментальною одиницею; мотиви студента, що передбачатиме мотиваційну основу; здібності студентів, що уможливить персоналізовано-психологічну основу; відповідальність, що стане ціннісною складовою. Відповідно, ми розуміємо, що професійна компетентність майбутнього фахівця має формуватися комплексно відповідно до її компонентів та відображати як специфіку професійно-педагогічної діяльності, так і розвиток особистісної сфери.

Таким чином, актуальності набуває конструювання моделі професійної компетентності майбутнього фахівця, що буде розроблена відповідно до кваліфікаційних вимог професійної діяльності та особистості. Однією із таких моделей сьогодні може бути контекстно-компетентнісна модель розвитку фахівця, що передбачатиме сукупність відповідних умов, засобів, методів та технологій навчання [1; 14] (А. Бойко, Н. Дем'яненко, В. Вишківська та ін.). Основними умовами синтезу у моделі стане: 1) міждисциплінарна інтеграція в освітніх компонентах; 2) організація квазіпрофесійної діяльності в умовах практики; 3) змішане навчання.

Важливо зазначити, що контекстно-компетентнісна модель сприятиме підвищенню мотивації студентів до освітньо-наукового процесу шляхом надання можливостей вибору освітніх курсів, що відповідатимуть їх потребам та здійсненню корелювання результатів їх навчання у ході освітньої практики. Зокрема зумовлюватиме розроблення індивідуальної освітньої траєкторії кожного суб'єкта навчання з можливістю її коригування.

Натомість змішане навчання уможливить здійснення індивідуальної педагогічної взаємодії між викладачем та студентом в умовах оперативного дистанційного навчання з можливістю саморозвитку і самореалізації особистості студентів. При цьому, змішане навчання буде інноваційним імпульсом, що стане прогресом професійної підготовки фахівців загалом і зумовлюватиме модернізацію освітніх процесів. У цьому контексті доцільно зазначити, що теоретико-методологічні засади та закономірності функціонування інноваційних процесів в освіті зосереджено у працях В. Андрущенко, В. Безпалько, В. Кременя, В. Паламарчук, О. Попова, С. Сисоевої та ін. Поняття "інновація" в авторів зазначається як зміна, новизна, як процес та засіб уведення чогось нового в межах педагогічного процесу. Ми розуміємо, що інновація є суттєвим концептом розвитку освіти загалом при реалізації кон-

кретно-практичних завдань в освітньо-науковому полі ЗВО. При цьому інноваційним може виступати такий заклад, де учасники освітнього процесу (студенти та професорсько-викладацький склад) експериментують, апробують та реалізують у практичній площі нові педагогічні теорії, ідеї і технології. Відповідно, ми розуміємо, що відкритий освітньо-інноваційний простір ЗВО полягає у створенні та реалізації комплексу заходів організаційно-методичного та психолого-педагогічного характеру, що уможливають уведення інновацій в освітньо-науковий процес ЗВО. Наявність такого середовища у ЗВО уможливорює налагодити постійну інформованість учасників педагогічного процесу щодо освітніх нововведень, допомагає подолати стереотипи професійно-педагогічної діяльності на основі формування у викладача інноваційного потенціалу, що допомагає йому функціонувати у професійній діяльності на основі творчо-креативної генерації нових ідей, проєктувати та моделювати педагогічні теорії на практиці з високою результативністю власної діяльності.

Відтак, інноваційний потенціал викладача ЗВО у відкритому освітньо-науковому середовищі ЗВО є вирішальною умовою творчої професійно-педагогічної діяльності, яка розглядається сукупністю соціокультурних та творчо-креативних характеристик особистості, що зумовлює готовність до удосконалення власної діяльності на основі наявних внутрішніх методів та засобів, що здатні забезпечити цю готовність.

Однією із таких інновацій є квазіпрофесійне моделювання (Н. Тарасенкова, Н. Дем'яненко та ін.) [6; 14], що уможливорює реалізацію професійної компетентності у ситуаціях змодельованої професійно-педагогічної діяльності студента на основі імітації, педагогічного проєктування та ігор. Такий досвід сприяє розвитку професійної мотивації на основі трансформації загальних інтересів, цінностей, потреб та мотивів. Квазіпрофесійна діяльність дає змогу забезпечити ефект результативності (В. Готтинг) на основі творчо-креативного впровадження отриманих теоретичних знань у практику; дасть змогу застосування нестандартних та інноваційно-інтерактивних методів навчання; здійснити переосмислення нової інформації з точки зору тактично-стратегічного застосування у педагогічних ситуаціях та задачах.

Перелічені умови будуть результативними при синергії методів, засобів, підходів, закономірностей та підбору відповідних форм традиційних й інноваційних парадигм, що зумовлюють побудову освітнього процесу на суб'єкт-суб'єктній взаємодії та здійсненні персоналізованого навчання, що передбачає самостійне виконання студентом педагогічних завдань в індивідуальному темпі на основі запропонованих методичних матеріалів. При цьому умож-

ливлється відвідування суб'єктом навчання лекційних та семінарсько-практичних занять.

Також у контексті сучасних реалій в освітньо-науковому середовищі ЗВО, де відбувається онлайн або змішане навчання актуальності набувають індивідуальні консультації між викладачем і студентом [2], так звані тьюторські тьюторіали, що дозволяють організувати індивідуальні та групові заняття (тьюторіали) зі студентами (що набувають статусу тьюторанта, тобто підопічного), при цьому викладач перебуває у ролі тьютора, натомість педагогічна взаємодія між тьютором та тьюторантом буде тьюторським супроводом. Основною метою тьюторського супроводу є побудова та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії тьюторанта з метою забезпечення всіх його потенційних можливостей у відповідності та з урахуванням індивідуальних особливостей, мотивів та потреб [15].

Важливо зазначити, що така взаємодія тьюторського супроводу має базуватися лише на принципах партнерства та суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що уможливить, як наслідок, сформувати та розвинути особистісно-професійний потенціал майбутнього фахівця [3; 4; 10]. Відтак, суб'єкт-суб'єктна взаємодія між тьютором та тьюторантом базуватиметься на педагогічній категорії, що є міжособистісною взаємодією, здатною уможливити реалізацію рівноправного партнерства між викладачем та студентом на основі взаєморозуміння і взаємоповаги. Відповідно суб'єкт-суб'єктні відносини повинні мати гуманний, виховний, морально-естетичний характер, що здатний до постійного розвитку та корелювання відповідно до ситуативного впливу педагогічного спрямування.

Така орієнтація на суб'єктність студента зумовлює перехід освіти на освітні стандарти нового покоління із студентоцентрованою спрямованістю [1; 13]. При цьому погоджуємось із думкою В. Вишківської, Л. Кондратенко, О. Патлайчук, О. Малінка, що суб'єктна позиція виступає "інтегральною характеристикою особистості у відносинах із соціальним світом і є головною ланкою активності, дозволяючи особистості не тільки досягати успіху, а й створювати власну стратегію життя, будучи важливою передумовою особистісно-професійного розвитку людини" [1, 21].

Проаналізовані аспекти професійно-педагогічної підготовки дають підставу ствердити, що майбутній фахівець ефективно зможе досягти поставлених педагогічних цілей на основі особистісно-професійних можливостей, що будуть характеризувати його професійну компетентність. Доцільно підкреслити, що ціннісно-смилова сфера майбутнього фахівця є базою для формування професійної компетентності, адже передбачає сформованість в особистості внутрішньої мотивації до якісно-ефективного виконання професійно-педагогічних функцій

[12]. Ми розуміємо, що професійна компетентність має метакомпетенції, такі як соціально-правова (передбачає вміння взаємодіяти з навколишніми соціально-особистісними інститутами); персональна (передбачає здатність до підвищення кваліфікації); спеціальна (зумовлює готовність до самостійного виконання педагогічної діяльності); аутокомпетенція (зумовлює адекватність уявлень про власні соціально-психологічні характеристики); компетенція до самоосвіти та саморозвитку (зумовлює сприяння до самовдосконалення та самоактуалізації, як наслідку – самореалізації).

Відповідно, педагогічними умовами формування професійної компетентності у майбутнього фахівця у межах професійно-педагогічної підготовки у ЗВО може стати: 1) формування позитивного відкритого освітньо-наукового середовища на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками; 2) чітке усвідомлення студентами значущості майбутньої професійно-педагогічної діяльності; 3) проектування та конструювання освітньо-наукового середовища на основі активного упровадження і реалізації інноваційно-інтерактивних методів навчання і технологій, що ґрунтуватимуться на принципах зв'язку теорії та практики, науковості, послідовності й систематичності, професійної спрямованості, активності та свідомості; 4) змістове спрямування професійно-педагогічної підготовки на формування і розвиток особистісно-професійного потенціалу та якостей студентів; 5) здійснення суб'єктами навчання само-рефлексії, самокорекції і самоконтролю.

Висновки. Багатомірна професійно-педагогічна підготовка фахівця в умовах сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО вимагає урахування детермінованості педагогічної практики та її потреб розвитку відповідно до власних закономірностей. Аналіз сучасних реалій воєнного часу в Україні обумовлює створення якісно нової системи вищої освіти, що сприятиме формуванню інтегровано-спеціальних, психолого-педагогічних, дидактико-методичних знань при розв'язанні нестандартних педагогічних завдань у професійній діяльності та зумовлюватиме реалізацію набутого досвіду задля особистісно-професійної саморозвитку й самоудосконалення. Натомість багатомірність та складність педагогічної практики дасть змогу врахувати різноманітність як ретроспективних, так й інноваційних наукових підходів, а сучасні технології та методи навчання – збагатити професійно-педагогічну підготовку, що стане основою формування у майбутніх фахівців професійних компетентностей відповідно до потреб і вимог сучасного ринку праці.

Перспективами подальших досліджень може бути розроблення стратегії удосконалення системи вимірювання сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця відповідно до галузі його спеціальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишківська В.Б., Кондратенко Л.І., Патлайчук О.В., Малінка О.О. Студентоцентризоване навчання як фактор удосконалення системи професійної підготовки у ЗВО. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2022. № 87. С. 20–24. URL: <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/87/4.pdf> (дата звернення: 05.05.2023).
2. Вишківська В.Б., Чемерис О.А., Прус А.В., Кулик І.В. Змішане навчання як інноваційний чинник модернізації освітнього процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2022. № 83. С. 131–135. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2022/83/21.pdf> (дата звернення: 05.05.2023).
3. Ворожбіт-Горбатюк В. Компетентність педагогічного партнерства як базис якості вищої педагогічної освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 10/196. С. 63–68. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.248528> (дата звернення: 05.05.2023).
4. Ворожбіт-Горбатюк В., Хижняк І. Партнерство як індикатор ефективності виховної роботи в закладі освіти. *Молодь і ринок*. 2022. № 5/203. С. 41–45. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.230497> (дата звернення: 05.05.2023).
5. Головань М.С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. Збірник статей*. Ялта : РВВ КГУ, 2014. Вип. 44, Ч. 3. С. 79–88.
6. Дем'яненко Н.М. Педагогічна освіта: зміна пріоритетів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Педагогіка*. 2015. № 1 (1). С. 20–25.
7. Красильникова Г., Герніченко І., Красильников С. Роль програми-мінор у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх педагогів професійного навчання. *Молодь і ринок*. № 5/203. 2022. С. 50–55. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.264621> (дата звернення: 05.05.2023).
8. Палій А., Патлайчук О., Ступак О. Розвиток професійної компетентності фахівця: аналіз термінологічного поля проблеми. *Молодь і ринок*. 2023. № 2/210. С. 113–118. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.276117> (дата звернення: 05.05.2023).
9. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики*. Київ : К.І.С., 2004. С. 66–72.
10. Силенко Ю.В., Дем'яненко Н.М. Технологія партнерства як стимул формування особистісно-професійного потенціалу майбутніх викладачів закладу вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 52. Вип. 52, Т. 2. С. 98–102. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.2.20> (дата звернення: 05.05.2023).
11. Теоретико-методологічні засади формування компетентнісно орієнтованого дидактичного середовища в умовах ЗВО : монографія / Г. Удовіченко, І. Сіняговська, О. Бондаревська, Д. Фурт. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2019. 167 с. URL: <http://elibrary.donniet.edu.ua> (дата звернення: 05.05.2023).
12. Шалівська Ю. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього педагога у процесі фахової підготовки. *Молодь і ринок*. 2023. № 3/211. С. 149–152. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277504> (дата звернення: 05.05.2023).
13. Швець К., Островський М., Варунків О., Савеліхіна І. Шляхи оптимізації змісту навчальних дисциплін у закладах вищої освіти України. *Молодь і ринок*. 2022. № 9/207. С. 7–11. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.271028> (дата звернення: 05.05.2023).
14. Demyanenko N., Bidenko L., Bilyakovska O., Buranos Y., Pylypenko-Fritsak N., Lilik O. Information and Communication Technologies for Training Future Teachers: an Adaptation to the Aspects of the Postmodern Society. *Postmodern Openings*. 2022. No. 13 (3). С. 106–121.
15. Sylenko Yu. Tutoring – pedagogical innovation in professional and pedagogical training of teachers in higher education institutions. *Grail of Science*. No 24. 2023. pp. 523–529. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.100> (дата звернення: 05.05.2023).

REFERENCES

1. Vyshkivska, V.B., Kondratenko, L.I., Patlaichuk, O.V. & Malinka, O.O. (2022). Studentotsentrovane navchannia yak faktor udoskonalennia systemy profesiinoi pidhotovky u ZVO [Student-centered learning as a factor in improving the professional training system in higher education institutions]. *Scientific journal of M.P. Drahomanov NPU*. No. 87, pp. 20–24. Available at: <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/87/4.pdf> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].
2. Vyshkivska, V.B., Chemerys, O.A., Prus, A.V. & Kulyk, I.V. (2022). Zmishane navchannia yak innovatsiinyi chynnyk modernizatsii osvitnoho protsesu [Blended learning as an innovative factor in the modernization of the educational process]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*. Zaporizhzhia, No. 83. pp. 131–135. Available at: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2022/83/21.pdf> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].
3. Vorozhbit-Horbatiuk, V. (2021). Kompetentnist pedahohichnoho partnerstva yak bazys yakosti vyshchoi pedahohichnoi osvity [Competence of pedagogical partnership as a basis for the quality of higher pedagogical education]. *Youth & market*, No. 10/196. pp. 63–68. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.248528> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].
4. Vorozhbit-Horbatiuk, V. & Khyzhniak, I. (2022). Partnerstvo yak indyikator efektyvnosti vykhovnoi roboty v zakladi osvity [Partnership as an indicator of the effectiveness of educational work in an educational institution]. *Youth & market*, No. 5/203. pp. 41–45. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.230497> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].
5. Holovan, M.S. (2014). Profesiina kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Professional competence of a teacher of a higher educational institution]. *Problems of modern pedagogical education. Series: Pedagogy and psychology. A collection of articles*. Yalta: RVV KHU, Issue 44. Part 3. pp. 79–88. [in Ukrainian].
6. Demianenko, N.M. (2015). Pedahohichna osvita: zmiana priorytetiv [Pedagogical education: changing priorities]. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Series Pedagogy*. No. 1 (1). pp. 20–25. [in Ukrainian].
7. Krasylnykova, H., Hemichenko, I. & Krasylnykov, S. (2022). Rol prohramy-minor u formuvanni indyvidualnoi osvitnoi traiektorii maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [The role of the minor program in shaping the individual educational trajectory of future teachers of vocational training]. *Youth & market*, No. 5/203. pp. 50–55. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.264621> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].

8. Pali, A., Patlaichuk, O. & Stupak, O. (2023). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia: analiz terminolohichnoho polia problemy [Development of the specialist's professional competence: analysis of the terminological field of the problem]. *Youth & market*, No. 2/210. pp. 113–118. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.276117> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].

9. Pometun, O.I. (2004). Dyskusiiia ukrainskykh pedahohivnavkolo pytan zaprovadzhenia kompetentnisnoho pidkhodu v ukrainskii osviti [Discussion of Ukrainian teachers on the issues of introduction of the competence approach in Ukrainian education]. *Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational policy*. Kyiv, pp. 66–72. [in Ukrainian].

10. Sylenko, Yu.V. & Demianenko, N.M. (2022). Tekhnolohiia partnerstva yak stymul formuvannia osobystisno-profesiinoho potentsialu maibutnikh vykladachiv zakladu vyshchoi osvity [Partnership technology as a stimulus for the formation of personal and professional potential of future teachers of a higher education institution]. *Innovative pedagogy* No. (52). pp. 98–102. Available at: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.2.20> (Accessed 05.05.2023) [in Ukrainian].

11. Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia kompetentnisno oriientovanoho dydaktychnoho seredovyshcha v umovakh ZVO [Theoretical and methodological principles of the formation of a competence-oriented didactic environment in the conditions of higher education]. (2019): monograph /

H. Udovichenko, I. Siniakovska, O. Bondarevska, D. Furt. Kryvyi Rih: (Ed.). R. Kozlov. 167 p. Available at: <http://elibrary.donnuet.edu.ua> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].

12. Shalivska, Yu. (2023). Formuvannia komunikativno-movlenniivoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of communicative and speech competence of the future teacher in the process of professional training]. *Youth & market*, No. 3/211. pp. 149–152. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277504> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].

13. Shvets, K., Ostrovskiy, M., Varunkiv, O. & Savelikhina, I. (2022). Shliakhy optymizatsii zmistu navchalnykh dystsyplin u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Ways to optimize the content of academic disciplines in higher education institutions of Ukraine]. *Youth & market*, No. 9/207. pp. 7–11. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.271028> (Accessed 05.05.2023). [in Ukrainian].

14. Demyanenko, N., Bidenko, L., Bilyakovska, O., Burnos, Y., Pylypenko-Fritsak, N. & Lilik, O. (2022). Information and Communication Technologies for Training Future Teachers: an Adaptation to the Aspects of the Postmodern Society. *Post-modern Openings*, No. 13 (3), pp. 106–121. [in English].

15. Sylenko, Yu. (2023). Tutoring – pedagogical innovation in professional and pedagogical training of teachers in higher education institutions. *Grail of Science*. No. 24. pp. 523–529. Available at: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.100> (Accessed 05.05.2023) [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023

“Хто рухається вперед у знанні, але відстає в моралі, той скоріше йде назад, ніж уперед”.

“На питання, як учням досягти успіхів, Аристотель відповів: “Доганяти тих, хто попереду, і не чекати тих, хто позаду”.

*Аристотель
давньогрецький філософ*

“Відкрити в кожній людині творця, поставити її на шлях самобутньої творчої, інтелектуально повнокровної праці – це завдання стає нині першочерговим у практичній роботі”.

*Василь Сухомлинський
український педагог*

“Якщо ти навчаєш, намагайся говорити коротко, щоб розум слухняний відразу ж зрозумів слова і зберігав їх у пам'яті правильно. Все, що зайве, зберігати розум наш не може”.

*Квінт Гораций
римський поет*

“Освіта – найвизначніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найкращої якості. Інакше вона абсолютно марна”.

*Редьярд Кіплінг
англійський поет*

